

PROPENSIUNI LIRICE ÎN OPERA LUI PETRU DUMITRIU

Din preocupările literare ale unui scriitor plurivalent cum a fost Petru Dumitriu nu putea lipsi poezia, chiar dacă locul ei în opera părintelui *Cronicii de familie* este extrem de redus în raport cu alte genuri, în care autorul a excelat și prin care s-a impus în istoria literaturii române și europene din secolul al XX-lea: proză, dramaturgie, eseistică, publicistică etc.

Faptul că Petru Dumitriu era un excelent și avizat degustător de poezie ne-o dovedesc toți cei care s-au aplecat asupra vieții controversatului scriitor: Ecaterina Țarălungă, Pavel Țugui, Eugen Simion, George Pruteanu, Alex Ștefănescu, Constantin Țoiu, Ion Vartic ș.a.

La întâlnirile prilejuite de mesele în familia lui Mihai Beniuc, sau la discuțiile literare de la sediul revistei *Viața românească* ori în cadrul Editurii de Stat pentru Literatură și Artă (ESPLA), Petru Dumitriu se întrecea în recitări cu interlocutorii săi, de multe ori continuând poemele pe care aceștia le începuseră, cel mai adesea în limba în care respectivele poeme fuseseră elaborate de un Rilke, de un Rimbaud, de un Antonio Machado sau de un Quevedo y Villegas, spre a face caz, în orgoliul său exacerbant, de memoria prodigioasă, de bagajul poetic epatant ori de poliglotismul său de invidiat.

Poezia devine, prin recitare sau citire, loc de refugiu în momentele de mare tensiune nervoasă sau emoțională. Edificator în acest sens, e exemplul pe care îl găsim în romanul *Ne întâlnim la judecata de apoi*, când, întors de la o ședință de partid unde fusese criticat, naratorul îi recită soției sale, Isolda, *Odă în metru antic* a lui Eminescu. Deloc puține sunt cazurile în care personajele compun versuri sau comentează diferite teorii sau atitudini artistice. De exemplu, Pius Dabija, protagonistul ultimei părți a *Cronicii de familie*, este un artist complex: poet, compozitor, pictor și mai ales sculptor. Discuțiile din atelierul său se poartă în jurul raportului dintre arta figurativă tip Michelangelo, din care tânărul Dabija își făcuse un idol, și cea non-figurativă, reprezentată în secolul al XX-lea de Bârlea (Constantin Brâncuși), pe calea deschisă încă din 1865, de Cézanne. Disputa se duce între cei care au rămas fideli imitării naturii și cei care susțin concurarea ei de către ficțiunea pură.

În atelierul lui Dabija, tânărul Georgică Scarlat citește, la insistența amicilor, un poem de factură suprarealistă, din care Gogu Apostolescu nu înțelege nimic:

„Din umbra unei ferestre de metal
Sosește un șarpe urmat de un binoclu
O, modulații ale cărei vecernii
Cântece bahice și cea din urmă proclamație:
Constatăm întristarea și paragina”.¹

Marcel Rozeanu, alt personaj, o găsește destul de frumoasă și-i place pentru că-l pune într-o „stare de absență a rațiunii, de disponibilitate a imaginației, de presimțire, de aprehensiune a unor forme pe care nu le mai prinde însă niciodată: asta e esența artei moderne în sculptura și pictura abstractă, în poezia suprarealistă și în romanele enigmatice ale lui Kafka: opere de artă ca suport și pre-text al unei stări iraționale sau preraționale; de aceea arta devine abstractă, simbolică, echivocă.”² Pius Dabija ripostează că vremea experimentelor moderniste s-a consumat cu 50-70 de ani în urmă și că a le exersa în continuare ar fi o șmecherie la îndemâna oricui. I se ripostează, de către Gogu Apostolescu, că n-are dreptul să gândească astfel atâta vreme cât scrie versuri ce se situează exact la antipodul teoriilor pe care le vehiculează. Poemul confirmă o viziune artistică modernă, conceput fiind nu ca „o imagine ordonată a universului”, ci ca „o așteptare, o aprehensiune totală a lumii”³.

Iason, din volumul *Euridice*, cu multiple valențe poetice, scrie un sonet pentru camerista Medeei. În romanul *Ne întâlnim la judecata de apoi* există un personaj al cărui poet preferat este Antonio Machado din sonetele cărui citează destul de des.

În romanul *Incognito*, Arthur Zodie îi recită naratorului un sonet spaniol pe care îl consideră cel mai frumos sonet de dragoste din istoria lumii, sonet aparținând unui autor anonim de pe meleagurile iberice.

În manuscrisul *Adolescenții*, pe care Securitatea îl cedează Academiei în 1966, și publicat în volumul I *Opere* (p. 262), întâlnim un tânăr student, Alexandru Marinuș (Adrian sau Cristian Marina), care scrie poeme și articole în revistele de avangardă din anii 1945-1946. Într-un bufet, un poet măsliniu citește versuri avangardiste, dar boxerul din grup îi apasă capul în jos și în cele din urmă îi astupă gura cu palma.

Adrian Marina îi șoptește cronicarului că s-a lăsat de scris dar că citește „literatură de cunoaștere”, cum ar fi cele opt volume ale lui Ernst Erich Ackermann, spre a pricepe, „mai adânc, cultura națională a noastră, în special în dimensiunea ei abisală”⁴.

Lena Lascari, cu puțin timp înainte de propria-i dispariție, pe larg comentată în *Cronică de familie*, ține morțiș ca Adrian Marina să-l cunoască pe Georgică Scarlat. Și îl cunoaște nu doar pe acesta, la o petrecere, ci și pe Tomiță Petrescu. Cei doi îi vorbesc „despre spiritul bizantin și categoria abisală a românismului”, concept „călcat în picioare de comuniști”. La fel, susține Tomiță Petrescu „categoria abisală e batjocorită, înăbușită, amputată”⁵.

Motivul abisalității românismului de care vorbește Tomiță Petrescu e prezent și în grupajul de poeme pe care Petru Dumitriu l-a publicat în *Caietul de poezie al Revistei Fundațiilor Române*, numărul 1 (mai) / 1946, cu o prezentare făcută de Tudor Arghezi, care vorbește în stilul său inimitabil de autenticitatea jetului liric, în care esența poetică poate fi lesne sufocată de cuvintele de prisos adăugate ulterior: „Aseamăn poema, **Cetitorule**, cu o perlă care crește în straturi concentrice; dar cu cât se adaugă cuvinte mai depărtate în timp de cele care au tradus emoția generatoare, cu atât este mai puțin poemă. Ai gusta desigur textul nemijlocit, forma primă. Dar multora li s-ar părea această formă haotică, și emoția, de nerecunoscut fără frază, numai cu ajutorul succesiunii de imagini; și pe bună dreptate. Elaborarea textului este asemănătoare cu demersul esențial al științei, care consistă în a introduce înțelesuri în datele brute ale realității. Așa, eu întâi am copiat fluxul mental, apoi am încercat să leg imaginile între ele, prin sensuri. **Cetitorule**, vei continua cum îți place operațiunea aceasta: vei adăuga sensuri; vei adăuga mai ales vibrația emoțională specifică ție.”⁶

Poezia modernă nu se poate dispensa cu totul de cuvinte, dar e mereu altceva decât ele, mereu cantonată în spiritul suspendat la rându-i, între două abisuri:

„O, spirit al meu: adevărul? Abis sus, abis jos. / Adevărul? Poate spiralele umflându-se amețitoarele spirale lumii? / Poate undeva sunt dumnezei obscuri? / Guri ale abisului? / Spirit al meu: adâncă, adâncă întunecime, adânc, / Adânc întuneric împrejur, sus și jos. / Duhul își aduce aminte.”⁷

Poezia accede orfic la tărâmul visului, de unde duhul se întoarce mai bogat cu o tăcere. Aventura poeziei e una a cunoașterii de tip luciferic, neîncrâncenată cu orice preț în găsirea și conturarea de sensuri, ceea ce ar sărăci lumea prin etalarea și distrugerea misterelor ei. Poetul invocă uitarea deși știe că nu are dreptul să uite:

„Resping glasurile (in)oportune. / Prin respirația calmă străbat, prin gesturile mâinii calme; cu sila îmi / aduc aminte, cu sila pătrund până la iazurile moarte, la negrele lacuri, / La patima tainică.”⁸

Poetul își asumă toate spaimile metafizice într-un univers în care răul pândește la fiecare pas. Îngerii răi atentează la liniștea și candoarea sufletului poetului:

„Dar și mai rău e noaptea, când lilieci / Și sboruri veninoase în tăcere: / Noaptea, revelația zâmbetului răutăcios / Revelația voci străine: / Iată un alt om! Iată omul necunoscut / Cutremur de groază! Nu se poate sfârși bine! / – Se sfârșește în ultimele tensiuni, în aprehensiunea / Oribilului / Când nu mai e lună, când e cenușiu și rece. / S-a sfârșit. Măine dimineată resturile magice rămășițele vrăjii / Pete de sânge și drum. // Murmurul orei lichide, greeri / Îmbrățișările sub lună / Sortilegia noctis.”⁹

Cadrul nocturn e propice apariției și perpetuării chinuitoarelor angoase alienante.

În poemul al IV-lea poetul sugerează abstragerea, printr-un efort de uitare, a individului din istoria imediată agresivă:

„Prietene, trebuie să uităm poemele; / Să uităm ferocitățile tinereții; / Dacă vrei, și banditismul general; /

Dacă poți, și egoismul și posesiunea / Și blestemata patimă a comorilor, / Și de orice îți amintesc răsesele de afară.”¹⁰

Refugiul din fața acestor grozăvii, deși seducător, e întotdeauna mai prejos de barbariile care s-au produs, așa că escamotarea adevărului rămâne o soluție facilă și întru totul nerecomandabilă:

„Prietene, să regăsim himerele. / Știi de care vorbesc: / Amplele mitologii ale morții; orchestrele grave, / Viața, cântec grav, melodiile ei spontane / Muzică de Mozart, arie argintie / Cu de desubt flăcările și bubuitul Infernului. // Muzică de Mozart? Nu vezi cadavrele? Nu vezi capetele livide / Și puțin poeticele putreziri mucilaginoase? / Nu vezi adevărul?”¹¹

Motivul fugii, obsesie constantă în gândirea și opera dimitriană, apare și în finalul acestui poem și e asociat tragic cu premoniția că echilibrul după care tânjește cu ardoare nu va fi atins nicăieri și niciodată:

„N-am uitat destul, n-am fugit destul, n-am ajuns, / Se pare că și mai jos sunt imaginile: / Covoare albastre, pădurile Floridei, / Animalele fabuloase, panterele strălucitoare, fazanii... / - Caut departe... nicăieri nu e Florida, / Căci: *în noi e împărăția și mărirea și puterea...* / În noi, ridicole personaje ale unui teatru de păpuși. // Tac asupra numelui sacru. // Să fugim în livezile interioare, sub migdalii înfloriți rar, / Unde vântul înclină fânul și spicul verde. / Mă închid clădirile moleculare, betonul cubic; / Spiritul pur / Nu scapă de batjocură, de nimicire, de siluire; // Să uităm poemele, n-avem ce face cu ele / Nici cu livezile, nici cu muzicile. / *Caut sfârșitul*. – Prietene, nu e sfârșit: / Comedia continuă. / Ah, de ce am ieșit din fântâna imaginilor.”¹²

Sentimentul de statornicie pe care i l-ar da casa părintească, distrusă de bombardament, pe malul fluviului, la Baziaș, nu mai există. Până și conceptul de nostalgie i s-a refuzat. Plutind între cer și pământ, poetul nu întrezărește nicăieri un loc al lui. Trecutul nu mai există, realitatea prezentă este inospitalieră pe toată palierul, din imaginație a evadat nu altfel decât protagonistul singurului basm românesc fără *happy-end* – *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* – iar viitorul este, în virtutea intuițiilor rău prevestitoare ale poetului, extrem de sumbru:

„În miezul nopții ca al unui fruct / Viermele, poetul între pipa stinsă și hârtie. / Cineva se apleacă peste umărul lui, îi spune: / Fluviul, marile ape, lumina și undele, lichidul verde / Fluviul cu ape unsuroase de culoarea opalului. / Departe, ah, departe. / mi-e geana plecată asupra gândului și tăcerii. / Afară orizontul sub un cer negru zăpezi / Și marginea lividă a nopții. // Cineva se apleacă peste umărul lui: / ... *munți de monete, ascultă, cuburi de aur, aurul / nu stăpânul nostru dar sângele lumii / metalul galben curge prin vinele universului / sunt lucruri mai bune ca el, dar nu mai puternice...* // O demone, plutesc între cer și pământ / Îmi trebuie liniștea / Ancora / Crucea? (pe orizont la marginea aurorii: / Spânzurătoare).”¹³

În *Madrigal*, poem de calibrul unui haiku, rolul fulgerului îl joacă dăra meteorică:

„Adâncă noapte pace caldă

Dără meteorică

Gând la cea departe¹⁴

Ultimul mini poem al grupajului ilustrează o concepție despre opera literară cu caracter deschis și pasibilă, prin urmare, de mai multe interpretări. Analizând prezentarea lui Tudor Arghezi făcută tânărului Petru Dumitriu, Ecaterina Țărâlungă observa că noțiunea de *opera aperta* plutea prin aer cu mult înainte de a fi fost teoretizată de Umberto Eco. E meritul lui Petru Dumitriu de a-l fi devansat în acest sens pe cunoscutul scriitor și gânditor italian.¹⁵ Iată acest poem excelând prin concizie și forță de sugestie:

„Teamă de somn: negru

Mai sunt și alte abisuri

Așteptare a Nevăzutului¹⁶

Criticul și istoricul literar Marian Popa arată că aceste poeme „probează egotist delirul intelectualist, introspecția, interjecția, declamația și interogația, relevarea și infirmarea sensurilor realului, confuzia noctumului și abisului universal sau universalizabil¹⁷”.

Criticul se întreabă când au fost scrise aceste poeme despre care nu are o părere măgulitoare, ci dimpotrivă verdictul lui fiind cât se poate de ironic: „Trebuie un mistic ca în secolele XII-XVI sau un naiv juvenil cu proaspete lecturi fundamentale ale problematicei absolutului, pentru a scrie și a publica astfel de versuri, fără a avea senzația aproape epidemică a penibilului; cum nu se dau precizări ale circumstanțelor și nu se cunosc nici recidive, este de presupus că aceste șapte poeme datează din vremea celor șapte ani de acasă sau din liceu¹⁸”.

În textele pe care SRI le-a cedat Academiei, mai precis în Dosarul nr. 31, p. 74, se găsește și un poem original scris de Petru Dumitriu în 1956. Îngrijitoarea ediției de *Opere*, Ecaterina Țărâlungă, redă acest poem la paginile 1259-1260 ale volumului I și îi subliniază forța de premoniție, adică marele „cutremur” care va anula sistemul socialist din țara noastră. Poemul se numește *Solus*:

„De beznă-s anii și bicisnicie
pe care-i port ca lanțuri fără somn
Război de-alarme surde, monotone,
de semne și de șoapte-n faptul serii.
Străjer răzleț al oastei ce s-a dus,
prin mii de morți și de-nvieri răpus,
și iar de pază-n pragul din apus,
cu armele de păslă-ale tăcerii.
Restriștii-mpotrivit pe veresie,
rotind în calea timpului, vecie
și-n a osândii un „ce-o fi să fie”,
pândit de umbre, părăsit de stea,
orbete-ndrăgostit de noaptea sa,
și dibuind cu-azul său himeric
cutremurul ce crește pe-ntuneric.”

Într-un avântat articol¹⁹, Ecaterina Țărâlungă semnală un sonet pe care autorul *Cronicii de familie* l-ar fi așternut pe hârtie în anul 1945, la Baziaș, unde venise să își vadă casa părintească și o găsisse bombardată de tunurile armatei germane în retragere pe Dunăre. Printre ruinele casei părintești, Petru Dumitriu a descoperit cheia de la pivniță și a purtat-o cu el toată viața, „ca pe un simbol al ocrotirii pierdute”.²⁰ Probabil că memoria i-a jucat o festă

lui Petru Dumitriu. Sonetul în care s-ar fi aflat încifrat premonitoriu întregul destin al scriitorului, cum i se mai întâmplase altădată lui Rimbaud scriind versul „Je vis de l'or et je ne pus le boire”, era doar o traducere după poetul spaniol Francesco Gomez de Quevedo y Santlhaðez Villegas (1580-1645). Îl reproducem pentru un eventual studiu comparativ al dibăciei, poate chiar al virtuozității, de traducător ale lui Petru Dumitriu, care, văzându-și distrusă casa copilăriei, s-a regăsit în poezia cu pricina și a simțit nevoia imperioasă de a-și transpune în cuvinte starea sufletească care l-a maturizat în chip șocant. Un lucru este sigur și anume că sonetul respectiv n-are nici o legătură cu revoluția maghiară de care Securitatea îl acuza pe prozator ca simpatizant, dat fiind că mama scriitorului era, după cum se știe, de origine maghiară, mai precis aparținea etniei săsești. Iată, așadar, sonetul și versiunea lui românească:

„Miré los muros de la patria mía,
si un tiempo fuertes, ya desmoronados,
de la carrera de la edad cansados,
por quien caduca ya su valentía.

Salime al campo, ví que el sol bebía
los arroyos del hielo desatados,
y del monte quejosos los ganados,
que con sombras hurtó su luz al día

Entré en mi casa, ví que amancillada
de anciana habitación era despojos;
mi báculo más corvo y menos fuerte.

Vencida de la edad sentí mi espada
y no hallé cosa en que poner los ojos
que no fuese recuerdo de la muerte.”

„Privesc cetatea-n care m-am născut,
Pe vremuri strălucită, azi ruine.
De vor s-o calce oștile străine
Zidul bătrân nu îi mai este scut.

Mă duc pe câmp. Văd soarele cum soarbe
Descătușate, apele de ger.
La umbra muntelui, cu fruntea-n cer,
În neguri turme pasc. Sunt triste, oarbe.

Și-acum intru în casa mea și nu e
Decât paragini și pustietate.
Eu gârbov, port toiag în loc de spadă.

Și orice lucru, mut știe să-mi spuie
Că ora morții în curând va bate
Și orice lucru în țărână va să cadă.”

Alte traduceri, „arestate” de Securitatea comunistă românească, sunt cele pe care Petru Dumitriu le-a făcut din poetul chinez Tu Fu (712-770). Tălmăcirile în cauză au fost efectuate în urma vizitei în China, împreună cu Geo Bogza, în 1956, când cei doi au fost invitați la Congresul Scriitorilor Chinezi. Aceste traduceri arată exact starea sufletească în care se afla Petru Dumitriu la

acea dată. De bună seamă că obsesia evadării din lagărul comunist nu l-a părăsit niciodată. Iată începutul poemului

La oaste, dincolo de zidul cel mare:

„Măhnit îmi las coliba. Drumu-i lung
Spre granițe de-apus și miază noapte.
Ci sunt silit să plec. Stă scris la lege

Când să pornim, când să sosim la oaste,
Dar cine fuge, rău va fi de-acela”²¹

Unele versuri din amplul poem tradus sună de-a dreptul oracular pentru soarta celui ce-avea să-și părăsească definitiv țara în care nu mai răbda să se știe la cheremul altora.

Un pastel liric precum *Perspective de primăvară* rămânea valabil la mai bine de un mileniu de la scrierea lui și-i venea ca o mânășă realității țării de baștină a traducătorului și motivat în jalea lui ființială:

„Zdrobită e cu totul țara noastră.
Doar râurile au rămas aceleași
Și dealurile. În oraș copacii
prin pietre cresc înalți, pe ulițe iarba.
Și florile par azi înlăcrimate
din pricina acestor vremi amare.

Până și păsările
Jelesc văzând câți oameni se despart
De cei ce le sunt dragi.”²²

Într-un poem ca *Pribeagul* întâlnim același peisaj și același sentiment de jale și pustiu pe care Petru Dumitriu îl trăise traducând sonetul poetului spaniol:

„După toți anii-aceștia de război
A năpădit prin case buruiiana.
Pe vremuri numai la noi în sat
O sută și ceva de fumuri; astăzi
Nimic n-a mai rămas; de la cei vii
Vești nu mai vin; topiți în lut sunt morții.

Mă-ntorc, scăpat din bătlia pierdute,
În casa bătrânească. Totu-i altfel.
Pustie-i ulița. Pustii sunt toate.
Pustiu și trist e cerul, ziua-i sură
și friguroasă. Împrejur sunt vulpi.
Pisici sălbatice cu blăni sbârлите
De furie, mă scuipă.”²³

Creator, traducător, degustător și comentator de poezie, Petru Dumitriu dovedește reale propensiuni pentru acest gen de literatură. Amplele proiecte epice nu i-au permis să depășească micile și sporadicele cantonări lirice, exceptând poemele în proză care îi vor *învrâsta* nuvelele și romanele și care vor fi tot atâtea oaze de refugiu din calea puhoaielor ideologice ale vremii. Iată, în încheiere, un mic decupaj poetic cu miză erotică:

„Asmodeu tăcu dar începu să lucească precum insectele fosforescente seara; și mergea fără să calce pământul: se desprinseseră din trupurile lor noi și numeroase brațe; un trecător întârziat fugi cu frică, văzând cum își întind unul altuia multe palme moi, deschise, îndrăgostite, că țineau cu subtile degete impalpabile inele, giuvaere, flori negre. În noaptea aceea sau în altă noapte li se apropiară ochii și buzele și mâinile și trupul în jos.

Asupra lor tronau bucuria uimiră și secretul. Credeau fiecare că respiră pe fața celui alt ecoul unei lumi inteligibile și că sunt două semne ale aceluiași sens.”²⁴

În *Drum fără pulbere*, un cerșetor turc își strigă necazul în versuri românești pocite și hazlii. Tot în acest roman, un tătar bătrân recită un verset din Coran și apoi continuă inspirat ca un profet apocaliptic: „N-o să treacă mult, Gelal, și pe acolo o să-nflorească iarba primăvara și-o să bată iarna vântul, și nimănui n-o să-i fie frig iarna și nimeni n-o să se bucure primăvara căci n-o să fie nimeni acolo”²⁵.

Oaze de adevărată lirică marină și de freamăt miraculos al stepei dobrogene se întâlnesc și în *Pasărea furtunii*, roman din care decupăm doar un singur exemplu: „Împrejurul lor cântau acum sute de mii de greieri; țârâitul lor era un sunet al pământului cald și avea uneori urcări și scăderi ca o răsufare a nopții. Dindărătul gorganului se ridica din mijlocul stepei golașe luna, întâi roșie, în pulberi ce pluteau peste Dobrogea, apoi galbenă ca mierea. Lumina toată stepa; și un fir de pai avea umbră. Numai dincoace de gorgan era întuneric; aici, pe pământul cald și cu miros de pelin gemea și se văita Uliana ca de durere, dar nu de durere, iar dincoace de șosea se auzea mereu viind răsunsetul mării”²⁶.

Propensiunile poetice ale lui Petru Dumitriu întregesc profilul spiritual al acestui autor de care istoria literaturii române din secolul al XX-lea nu poate și nu are dreptul să facă abstracție. Descrierile poetice, ca și portretele inegalabile în literatura noastră, salvează, fie și parțial, operele sale care au făcut concesii realismului-socialist al obsedantului deceniu.

Note:

¹ Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, vol. III, p. 517.

² Idem, p. 518.

³ Ibidem p. 519.

⁴ Petru Dumitriu, *Opere*, vol. I, p. 265.

⁵ Idem, p. 287.

⁶ Apud Ecaterina Țarălungă, *Petru Dumitriu – Din nou în dosarele Securității*, in *Saeculum*, nr. 10 / 2004, p. 41.

⁷ Petru Dumitriu, *I in Opere*, vol. I, p. 363.

⁸ Idem, *II*, p. 364.

⁹ Ibidem, *III*, p. 366.

¹⁰ Ibidem, *IV*, pp. 366-367.

¹¹ Ibidem, *IV*, p. 367.

¹² Ibidem, *IV*, pp. 367-368.

¹³ Ibidem, *V*, p. 368.

¹⁴ Ibidem, *VII. Madrigal*, p. 369.

¹⁵ Ecaterina Țarălungă, *Note. Comentarii. Variante*, in *Petru Dumitriu, Opere*, vol. I, p. 1259.

¹⁶ Petru Dumitriu, *Opere*, vol I, *VII. Espiritual*, p. 369.

¹⁷ Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, p. 994.

¹⁸ Idem.

¹⁹ Ecaterina Țarălungă, *O poezie ca un destin*, in *Saeculum*, nr. 5, iulie 2003, pp. 22-23.

²⁰ Op. cit., p. 22.

²¹ Petru Dumitriu, *Opere*, vol. I, p. 230.

²² Idem, op. cit., pp. 233-234.

²³ Ibidem, op. cit., pp. 234-235.

²⁴ Petru Dumitriu, *Euridice*, p. 49.

²⁵ Petru Dumitriu, *Drum fără pulbere*, p. 272.

²⁶ Petru Dumitriu, *Pasărea furtunii*, p. 359